

zautaztak.⁵¹ Ezeket az információkat a budapesti Vaada iparkodott összegyűjteni és eljuttatni külföldre, hadd tudja meg a szabad világ, mi az igazság (lásd a 3. és a 23. fejezetet).

Nem lehet pontosan megállapítani, hogy a kamenyec-podolszkiji vérfürdőben mennyien lelték halálukat. Jaeckeln a 80. sz. oroszországi hadműveleti jelentésben, 1941. szeptember 11-én 23 600-ra teszi a számukat,⁵² s a végleges megoldás programjának a végrehajtásában ez volt az első állomás, amikor az áldozatok számát már ötjegyű számmal lehetett csak kifejezni. Kb. 14-16 000 volt közöttük magyarországi zsidó,⁵³ a többiek helybéliek.⁵⁴

A Magyarországról kitelepített mintegy 18 000 zsidóból nagyjából 2000 személy maradt életben. Kb. 1000 főt a 10. magyar büntető zászlóalj áthajtott a Dnyeszteren túlra, s onnét augusztus 28-án vitte vissza őket Tarnopolba egy különítmény, amely a krakkói SIPO vezetőjének parancsnoksága alatt működött.⁵⁵ Mások lengyel parasztok vagy megvesztegetett magyar katonai személyek segítségével menekültek meg.

Akik megmenekültek, visszaszökte Magyarországra elmondták szenvedéseiket, és beszámoltak a tömeggyilkosság hátborzongató részleteiről. Egyikük, Stern Lajos, Joel Brandnak, a Vaada egyik vezetőjének veje, a Magyar Izraeliták Pártfogó Irodájának tagjaiból álló küldöttséggel, amelynek Polgár György volt a vezetője, felkereste Keresztes-Fischer belügyminisztert, és elébe tárta, mi történt Kamenyec-Podolszkijban. A minisztert láthatólag mélyen megrendítette a beszámoló, és közölte, hogy torkig van már ezekkel a dolgokkal. Utasította Pásztóyt, hogy a deportálásokat azonnal állítsa le. Pásztóy kénytelen volt hét szerelvényt, amely a határ felé tartott, visszarendelni, köztük két szerelvényt, amely már meg is érkezett Körösmezőre.⁵⁶ Mint fentebb már utaltunk rá, a németek maguk sem örültek az ilyesfajta „rendezetlen” megoldásnak.

Néhány baloldali beállítottságú magyar liberális, valamint a haladó gondolkodású politikusok ugyanúgy fogadták a hírt, miként Keresztes-Fischer. Köztük volt a kormánypolitika talán leghatározottabb bírálója, Bajcsy-Zsilinszky Endre kisgazdapárti képviselő, akit 1944 telén a nyilások kivégeztek.

A ma birtokunkban lévő bizonyítékok egyértelműen azt tanúsítják, hogy az 1941 augusztusában Magyarországról kitoloncolt 16-18 000 zsidó a végleges megoldás programjának esett áldozatul. Joggal feltételezhetjük, hogy 1941 júniusának végén, midőn a magyar vezetés elhatározta a „hontalan” zsidók „repatriálását”, nem volt tudatában, hogy a kitelepítés kiirtásukkal jelent egyet. Hírek arról, hogy a Szovjetunió németek megszállta területein különítmények tömeggyilkosságokban tobzódnak, nyár vége felé kezdtek befutni Magyarországra, s ezeket a híreket azok a